

Augustus 2017

Examenprogramma

Examenprogramma Nederlands recht
en Gedrags- en beroepsregels voor
accountants als bedoeld in artikel 54
van de Wet op het accountantsberoep

Inrichting van het examen

Het examen Nederlands recht en het examen gedrags- en beroepsregels voor accountants omvat vijf mondelinge tentamens. De tentamens duren elk minimaal 1 en maximaal 1,5 uur. Gedurende de tentamens worden de kennis van, en het inzicht in, desbetreffende onderwerpen op het binnen de Nederlandse context vereiste niveau getoetst. Het examenprogramma is afgeleid van de door de Commissie Eindtermen Accountantsopleiding (CEA) voor desbetreffende onderwerpen vastgestelde eindtermen. Tijdens de tentamens van de onderdelen Nederlands recht mag de kandidaat gebruik maken van wetteksten onder de voorwaarde dat deze niet zijn voorzien van aantekeningen (alleen markeringen en onderstrepingen zijn toegestaan).

De tentamens van het examen zijn:

1. Recht
2. Jaarrekeningrecht
3. Belastingrecht I (LB/OB)
4. Belastingrecht II (IB/Vpb)
5. Gedrags- en beroepsregels voor accountants

Het examen Gedrags- en beroepsregels voor accountants kan worden afgelegd nadat de tentamens Recht en Belastingrecht zijn behaald. Het tentamen Recht dient voorafgaand aan het tentamen Jaarrekeningrecht te worden afgelegd. Het tentamen Belastingrecht I (LB/OB) dient voorafgaand aan het tentamen Belastingrecht II (IB/Vpb) te worden afgelegd. De kandidaat kan naar eigen keuze eerst het (de) tentamen(s) in Recht of in Belastingrecht afleggen.

1 | Recht

Het tentamen Recht omvat de onderdelen Beginselen Nederlands recht en Ondernemingsrecht.

Beginselen Nederlands recht

Dit onderdeel van het tentamen is gericht op het kunnen aantonen van kennis van en inzicht in de beginselen van het Nederlands recht. De kandidaat moet in staat zijn de terminologie, zoals deze in het algemeen door professionals wordt gehanteerd in discussies over desbetreffende juridische onderwerpen, te begrijpen.

De kerngebieden zijn:

- Publiekrecht (in het bijzonder staatsrecht en bestuursrecht);
- Internationaal recht (in het bijzonder gemeenschapsrecht); en
- Privaatrecht (in het bijzonder betreffende het goederenrecht en het verbintenissenrecht met als kernbegrippen eigendom, contract en verbintenissen uit de wet).

Kennis en inzicht is vereist van de volgende onderwerpen:

- Recht in het algemeen;
- Recht en staat;
- De wetgeving;
- De rechtspraak;
- Het bestuur;
- Vermogensrecht (algemeen);
- Goederenrecht;
- Overeenkomstenrecht;
- Verbintenissen uit de wet;
- Arbeidsrecht en sociaal zekerheidsrecht;
- Strafrecht; en Examenprogramma 2017 - 2018 NBA NLR GBR
- Internationaal Faillissementsrecht.

Verplichte literatuur/leerstof

- <http://wetten.overheid.nl/zoeken/zoekresultaat/rs/2/titel/Burgerlijk%20wetboek/titelf/0/tekstf/0/artnr/0/d/16-08-2017/dx/0>
- J.W.P. Verheugt, *Inleiding in het Nederlandse recht*, De Zuidas, 18e druk, EAN/ISBN: 9789090290256.

Dit onderdeel van het tentamen is gebaseerd op de (antwoorden op de) oefenvragen aan het eind van elk hoofdstuk. De kandidaat kan zich hierdoor concentreren op de belangrijkste onderwerpen van de desbetreffende hoofdstukken.

Ondernemingsrecht

Dit onderdeel van het tentamen Recht is gericht op het kunnen aantonen van kennis van en (diepgaand) inzicht in ondernemingsrecht. De kandidaat moet in staat zijn de terminologie zoals deze in het algemeen door professionals wordt gehanteerd in discussies over juridische onderwerpen betreffende het ondernemingsrecht, te begrijpen.

Kennis en (diepgaand) inzicht is vereist van de volgende onderwerpen:

- Oprichting, rechtspersonen;
- Vreemd vermogen en aandelen;
- Corporate governance;
- De gebondenheid van de vennootschap aan derden;
- De aandeelhoudervergadering;
- De Raad van commissarissen;
- De ondernemingsraad;
- Toetsing van besluiten;
- Jaarrekening en bestuursverslag;
- Geschillenregeling en enquête;
- Statutenwijziging, omzetting, ontbinding;
- Fusie, splitsing, uitkoop;
- Herstructurering van vennootschappen, de structuurvennootschap;
- Europees vennootschapsrecht; en
- Flex-BV.

Verplichte literatuur/leerstof

- P. van Schilfgaarde, *Van de BV en de NV*, 16th press, rewritten by Jaap Winter en Jan Berend Wezeman, Deventer, Kluwer, 2013, EAN/ISBN: 9789013105919.
- Nowak, Bulten en Van Doorn, *Rechtspersonen 2017 - 2018*, Deventer: Kluwer, EAN/ISBN: 9789013144413.

Dit onderdeel van het tentamen is gebaseerd op de samenvattingen aan het eind van elk hoofdstuk. De kandidaat dient echter niet alleen de samenvattingen te bestuderen maar moet ook de essenties begrijpen van waar een samenvatting naar verwijst. De kennis van en het inzicht in de hoofdonderwerpen zal worden getoetst.

2 | Jaarrekeningrecht

Het tentamen is gericht op het kunnen aantonen van kennis van, en inzicht in, de typisch Nederlandse onderdelen van het jaarrekeningrecht. Verondersteld wordt dat de kandidaat over voldoende kennis en vaardigheden beschikt op het terrein van toepassing van IFRS.

De typisch Nederlandse onderdelen van het jaarrekeningrecht zijn:

- Burgerlijk wetboek (BW), Boek 2, Titel 9;
- Besluit actuele waarde (Baw);
- Besluit modellen jaarrekening (Bmj);
- Besluit jaarrekening banken;
- Wet toezicht financiële verslaggeving en rechtspleging Ondernemingskamer;
- Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving, algemene onderwerpen (in zoverre afwijkend van IFRS);
- Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving, bijzondere onderwerpen (worden door de IFRS niet behandeld);
- Nederlandse rechtsvormen en daaraan verbonden bijzondere verslaggevingseisen (o.m. de coöperatie, onderlinge waarborgmaatschappij, commanditaire vennootschap en vennootschap onder firma); en
- Kapitaalbeschermingsrecht (wettelijke reserves).

Kennis en (diepgaand) inzicht is vereist van de volgende onderwerpen:

1. Algemene grondslagen (toepassing Richtlijnen en IFRS in de geconsolideerde en enkelvoudige jaarrekening, opzet en status Richtlijnen).
2. Waardering tegen actuele waarde (toepassing Besluit actuele waarde).
3. Pensioenverslaggeving (RJ 271.3 en meest recente uitingen).
4. Vrijstellingen voor groepsmaatschappijen (o.m. art. 2:402, 403 en 408) en vrijstellingen voor middelgrote, kleine en microrechtspersonen (art. 2:397, 396 en 395a), waaronder het samenvaalproject (toepassing fiscale grondslagen) alsmede RJ 315.
5. Formele aspecten jaarrekening en bestuursverslag (opmaak, deponering, ondertekening, accountantsonderzoek, overige gegevens, etc.).
6. Eisen inrichting bestuursverslag volgens BW Titel 9 en RJ 400 inclusief RJ 920 Handreiking voor Maatschappelijke verslaggeving.
7. De verwerking van wettelijke reserves in de jaarrekening (kapitaalbeschermingsrecht).
8. De belangrijkste verschillen tussen IFRS en de Nederlandse grondslagen (o.m. gebeurtenissen na balansdatum; art. 2:387 lid 3, verwerking goodwill, fusie en overname technieken, toepassing nettovermogenswaarde, waardering en resultaatbepaling financiële instrumenten waaronder met name kostprijs-hedge accounting, beëindiging bedrijfsactiviteiten, gesegmenteerde informatie, op aandelen gebaseerde betalingen, overheidssubsidies en andere vormen van overheidssteun, ook verwerking van om niet verkregen en gekochte emissierechten, verwerking winstbelasting binnen fiscale eenheid, verwerking van resultaten op intercompany-transacties in de jaarrekening).
9. Bijzondere bedrijfstakken:
 - banken;
 - verzekeringsmaatschappijen;
 - pensioenfondsen;

- beleggingsinstellingen;
- commerciële stichtingen en verenigingen;
- organisaties-zonder-winststreven;
- toegelaten instellingen volkshuisvesting;
- fondsenwervende instellingen;
- zorginstellingen; en
- onderwijsinstellingen.

10. Eisen voor de externe verslaggeving van micro- en kleine rechtspersonen (BW Titel 9 en Rjk).

Verplichte literatuur/leerstof

- Böhmer, S., M.N. Hoogendoorn en F. Krens (red), *Handboek Jaarrekening*, meest recente editie, Kluwer: Deventer.
- Raad voor de Jaarverslaggeving, *Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor grote en middelgrote rechtspersonen*, meest recente jaareditie, Kluwer: Deventer.
- Raad voor de Jaarverslaggeving, *Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor micro- en kleine rechtspersonen*, meest recente jaareditie, Kluwer: Deventer (Rjk).

Geadviseerde literatuur

The Annual Accounts in the Netherlands - A guide to Title 9 of the Netherlands Civil Code - for financial years starting on or after 1 January 2016.

3 | Belastingrecht I (LB/OB)

Het tentamen is gericht op het kunnen aantonen van kennis en inzicht in het Nederlandse belastingrecht in het algemeen en in het bijzonder op de gebieden Loonbelasting (LB) en Omzetbelasting (OB).

Kennis en inzicht is vereist van de volgende onderwerpen:

Algemeen

- Plaats van het belastingrecht binnen het recht in Nederland;
- Soorten overheidsheffingen;
- Doelen, beginselen en bronnen van belastingheffing; en
- Onderscheid tussen materieel en formeel belastingrecht.

Algemene wet inzake rijksbelastingen (Awr)

- Aangifte- en aanslagbelastingen;
- Persoonlijke en zakelijke belastingen;
- Aangifteplicht;
- Navordering en naheffing;
- Bezwaarschriftprocedure en beroepsmogelijkheden;
- Overige rechtsmogelijkheden;
- Vertegenwoordiging;
- Gegevens- en inlichtingenplicht;
- Administratie- en bewaarplicht;
- Bewijslast in het belastingrecht;
- Bestuurlijke boeten; en
- Fiscaal strafrecht.

Invorderingswet (Inv)

- Betalingstermijnen;
- Dwanginvordering;
- Rechten van de ontvanger;
- Tegemoetkomingen; en
- Aansprakelijkheid.

Loonbelasting (LB)

- Werknemer en (fictieve) dienstbetrekking;
- Werknemer die niet in Nederland woont;
- Werkkostenregeling;
- Loon in natura;
- Privé gebruik auto;
- Aanspraken op loon;

- Bruto-netto loon berekening;
- Fictief loon;
- Anonieme werknemers;
- Heffingskortingen;
- Eindheffingen;
- Afdraachtsverminderingen; en
- Extra administratieve verplichtingen voor de LB.

Omzetbelasting (OB)

- Werking van de OB;
- Wie is ondernemer voor de OB?;
- Fiscale eenheid voor de OB;
- Levering van goederen;
- Diensten;
- Aftrek van voorbelasting;
- Privégebruik;
- Vrijstellingen;
- Intracommunautaire transacties;
- Invoer en uitvoer van goederen;
- Onroerende zaken; en
- Extra administratieve verplichtingen voor de OB.

Verplichte literatuur/leerstof Belastingrecht LB/OB

- G.A.C. Aarts c.s., *Belastingrecht voor Bachelors en Masters*, 2017 - 2018, EAN/ISBN: 9789463170543.
- *Pocket Belastingwetten 2017*, ISBN/EAN: 9789013138931.

Uit het boek van Aarts c.s. moet worden bestudeerd:

Hoofdstuk 1	Algemene inleiding
Hoofdstuk 2	Loonbelasting
Hoofdstuk 10	Omzetbelasting
Hoofdstuk 12	Formeel belastingrecht

4 | Belastingrecht II (IB/Vpb)

Het tentamen is gericht op het kunnen aantonen van kennis van en inzicht in de gebieden Inkomstenbelasting (IB) en Vennootschapsbelasting (Vpb)

(Diepgaande) kennis en inzicht is vereist van de volgende onderwerpen:

Inkomstenbelasting

- Het boxenstelsel, box 1, 2 en 3;
- Onderneming, ondernemer en ondernemersfaciliteiten;
- Totaalwinst (zakelijkheid van uitgaven, vermogensetikettering), beperking van de aftrekbare kosten ("Oortkosten") en objectievevrijstellingen;
- Jaarwinst, goedkoopmansgebruik, stelselkeuze en foutenleer;
- Fiscale waardering activa (inclusief investeringsaftrek, beperking afschrijvingen, voorraden, onderhanden werk);
- Fiscale waardering passiva (inclusief voorzieningen en herinvesteringsreserve);
- Verschillen tussen vennootschappelijke jaarrekening en aangifte winstbelasting;
- Stakingswinst, Stakingsfaciliteiten, doorschuifmogelijkheden;
- Inbreng in een BV;
- Ter beschikking stellen aan verbonden personen (resultaat uit overige werkzaamheden);
- Aanmerkelijk belang, reguliere voordelen, (fictieve) vervreemdingsvoordelen doorschuifregelingen, verlies uit aanmerkelijk belang; en
- Aandelenfusie.

Vennootschapsbelasting (Vpb)

- Binnenlandse en buitenlandse belastingplicht;
- Subjectieve vrijstellingen;
- Winstbepaling via vermogensvergelijking;
- Informele kapitaalstorting en vermomde winstuitdeling;
- Commissarisbeloning;
- Giften;
- Carry back & carry forward, beperking verliesverrekening (art. 20a Vpb);
- Rentebepalingen (hybride lening (art. 10-1-d Vpb), tegengaan winstdrainage (art. 10a Vpb); en laagrentende geldlening van gelieerde vennootschap (art.10b Vpb);
- Deelnemingsvrijstelling (ratio en werking, laagbelaste beleggingsdeelneming, omzetting in aandelen van afgewaardeerde vordering op een dochter, en liquidatieverlies);
- Fiscale eenheid (voorwaarden, voor- en nadelen, voegingsproblematiek, ontvoegingsproblematiek, anti-misbruikbepaling 15ai Vpb);
- Globaal: verschillen tussen aandelenfusie, bedrijfsfusie en juridische fusie;
- Globaal: splitsing; en
- Verrekenprijzenmethoden en documentatieplicht.

(Globale) kennis en inzicht is vereist van de volgende onderwerpen:

- Schenk- en Erfbelasting;
- Dividendbelasting;
- Internationaal en Europees belastingrecht; en
- Horizontaal toezicht.

Verplichte literatuur/leerstof Belastingrecht IB/Vpb

- G.A.C. Aarts c.s., *Belastingrecht voor Bachelors en Masters*, 2017 - 2018, EAN/ISBN: 9789463170543.
- *Pocket Belastingwetten 2017*, EAN/ISBN: 9789013138931.

Uit het boek van Aarts c.s. moet **diepgaand** worden bestudeerd:

Par. 3.1 t.e.m. par. 3.3	Belastingplicht & Inkomen en tarieven
Hoofdstuk 4	Box 1: Winst uit onderneming
Par. 5.4	Belastbaar resultaat uit overige werkzaamheden
Hoofdstuk 6	Box 2: Belastbaar inkomen uit aanmerkelijk belang
Hoofdstuk 9	Vennootschapsbelasting

Uit het boek van Aarts c.s. moet **globaal** worden bestudeerd:

Par. 11.1 t.e.m. 11.5	Schenk- & Erfbelasting (fiscale woonplaats, tarieven en vrijstellingen)
Par. 11.8 t.e.m. 11.11	Schenk- & Erfbelasting (waarderingsregels, bedrijfsopvolging)
Hoofdstuk 14	Internationaal belastingrecht

Van de website www.belastingdienst.nl moet globaal worden bestudeerd: Leidraad Toezicht Grote Ondernemingen: https://download.belastingdienst.nl/belastingdienst/docs/leidraad_toezicht_grote_ondernemingen_dv42_31z1fd.pdf

Voor kandidaten die het Nederlands onvoldoende, maar het Engels wel machtig zijn, is een introductie (geen vervanging) van de lesstof te verkrijgen via de website van het Ministerie van Financiën met de navolgende link: <https://www.government.nl/ministries/ministry-of-finance/topics>

5 | Gedrags- en beroepsregels voor accountants

Het tentamen is gericht op het kunnen aantonen van kennis van en inzicht in de voor accountants geldende gedrags- en beroepsregels inclusief het tuchtrecht.

Kennis en inzicht is vereist van de wettelijke regeling van het accountantsberoep, de gedrags- en beroepsregels, het klacht- en tuchtrecht en de uitvoering van accountantscontroles zoals vastgelegd in:

- Wet op het accountantsberoep (Wab);
- Wet toezicht accountantsorganisaties en het Besluit toezicht accountantsorganisaties (Wta en Bta);
- Wet tuchtrechtspraak accountants en Besluit inwerkingtreding wet tuchtrechtspraak accountants (Wtra en Btra);
- Verordening Gedrags-en beroepsregels accountants (VGBA);
- Verordening accountantsorganisaties;
- Nadere Voorschriften Controlestandaarden (NV COS); en
- Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO).

Van de kandidaat wordt verwacht dat / hij zij kennis heeft van actuele ontwikkelingen met betrekking tot de wet- en regelgeving en de beroepsuitoefening.

Verplichte literatuur/leerstof

- *Handleiding Regelgeving Accountancy (HRA)*. Editie 2017. Zie voor meer informatie en bestelling: <https://www.nba.nl/wet-en-regelgeving/gedrags-en-beroepsregels/actueel/hra-nv-cos/>
- Nadere voorschriften kwaliteitssystemen (HRA bundel): <https://www.nba.nl/tools/hra-2017/?folder=14342>

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

Antonio Vivaldistraat 2 - 8
1083 HP Amsterdam
Postbus 7984
1008 AD Amsterdam

T 020 301 03 01
E t.luinstra@nba.nl
I www.nba.nl

Afdeling Educatie en Praktijkopleidingen